

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

від 01 квітня 2021 року

№ 70/11-рк/к

м. Харків

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ДВОРІЧНА»

*62702, Харківська обл., Дворічанський р-н, смт
Дворічна, вул. Ветеринарна, буд. 18*

Про вжиття заходів на усунення причин
та умов виникнення порушення
законодавства про захист економічної
конкуренції

В ході здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань Східним міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 06.07.2020 № 225 про початок розгляду справи за ознаками вчинення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «ДВОРІЧНА» (надалі – КП «ДВОРІЧНА») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративною колегією територіального відділення прийнято розпорядження від 09.07.2020 № 70/102 – рп/к про початок розгляду справи № 1/02-95-20 (надалі - Справа).

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

КП «ДВОРІЧНА» є юридичною особою, засноване Дворічанською селищною радою Дворічанського району Харківської області, зареєстроване 22.11.2002 за № 1 455 120 0000 000118. Місцезнаходження КП «ДВОРІЧНА»: 62702, Харківська обл., Дворічанський р-н, смт Дворічна, вул. Ветеринарна, буд. 18, ідентифікаційний код юридичної особи – 30639840.

Відповідно до статуту КП «ДВОРІЧНА», затвердженого рішенням сесії Дворічанської селищної ради Дворічанського району Харківської області від 02.10.2012 № 420-VI, підприємство створене з метою надання комунальних послуг територіальній громаді сел. Дворічна та с. Западне, виготовлення продукції, виконання інших робіт та надання послуг з метою отримання прибутку. Підприємство здійснює, зокрема, водопостачання організацій і населення.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті <https://usr.minjust.gov.ua> Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних

осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності КП «ДВОРІЧНА» є забір, очищення та постачання води (код за КВЕД 36.00).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ДВОРІЧНА» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Отже, КП «ДВОРІЧНА» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання;
- КП «ДВОРІЧНА» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Абзацом двадцять п'ятим статті 1 Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (надалі – Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою,

яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання.

Відповідно до вимог Методики територіальні (географічні) межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Рішенням IV сесії XXIV скликання Дворічанської селищної ради Дворічанського району Харківської області від 22.01.2003 «Про розділ житлово-комунального майнового комплексу Дворічанського ВУЖКГ» КП «ДВОРІЧНА» визначено виконавцем послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в смт Дворічна.

КП «ДВОРІЧНА» листом від 07.05.2020 № 63 (вх. від 13.05.2020 № 2437) (надалі – Лист) зазначило, що надає послуги з централізованого водопостачання в межах смт Дворічна Дворічанського району Харківської області.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання є територія смт Дворічна Дворічанського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ДВОРІЧНА».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання визначено період: 2019 рік – 2020 роки та січень – лютий 2021 року.

В зазначений період та станом на березень 2021 року структура вказаного ринку не змінювалась.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ДВОРІЧНА» має ознаки монопольного

(домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання в межах території смт Дворічна Дворічанського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ДВОРІЧНА», оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

У ході дослідження ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення встановлено, що КП «ДВОРІЧНА» стягує кошти за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води.

За інформацією КП «ДВОРІЧНА», наданою Листом, КП «ДВОРІЧНА» приймалися на абонентський облік засоби обліку холодної води споживачів. Кількість прийнятих на абонентський облік засобів обліку холодної води становить 10 шт.

Як зазначило КП «ДВОРІЧНА» Листом для встановлення засобів обліку холодної води необхідно надати заяву до комунального підприємства. Підприємством видаються технічні умови на встановлення засобів обліку холодної води споживачам.

За інформацією КП «ДВОРІЧНА» послуга з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води є платною. Калькуляція, за якою встановлена вартість послуги з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води затверджена наказом начальника КП «ДВОРІЧНА» з 01.12.2019 та складає 103,22 грн.

КП «ДВОРІЧНА» Листом надало копії 7 технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води. Оглядом наданих Листом технічних умов встановлено, що це єдина форма для всіх споживачів, оскільки форма технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води затверджена наказом начальника КП «ДВОРІЧНА» 31.12.2010 № 11.

За даними Листа КП «ДВОРІЧНА» фактично видано технічних умов на встановлення лічильників води населенню: за 2019 рік – 7 од. на суму 326,69 грн.

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки.

Відповідно до частини першої статті 22 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виробник має право, зокрема, видавати дозволи і технічні умови на підключення споживачів до відповідних централізованих інженерних мереж у встановленому законодавством порядку.

Відповідно до частини першої статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» технічними умовами є комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння), тепло-, електро- і газопостачання, водовідведення, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод та телекомунікації.

Згідно із абзацом першим пункту 9 Правил № 630, у квартирі (будинку садибного типу) роботи з установлення засобів обліку води і теплової енергії (далі – квартирні засоби обліку) проводяться спеціалізованою організацією, виконавцем, виробником чи постачальником за рахунок коштів споживача

Абзацом другим пункту 9 Правил № 630 визначено, що квартирні засоби обліку беруться виконавцем на абонентський облік.

Згідно з підпунктом 5 пункту 29 Правил № 630 споживач має право на установлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік.

З 02.08.2017 набрав чинності Закон України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».

Відповідно до визначення термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», абонентський облік вузла обліку (далі – абонентський облік) – процедура реєстрації та періодичний огляд вузлів обліку для використання показань вузлів обліку з метою комерційного або розподільного обліку.

Згідно з пунктами 5 та 6 частини першої статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»:

- вузол обліку - комплекс пристроїв (у тому числі засобів вимірювальної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);

- вузол розподільного обліку - вузол обліку, що забезпечує індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлях, де налічуються два та більше споживачів.

Частиною четвертою статті 6 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» визначено, що оператор зовнішніх інженерних мереж, виконавець комунальної послуги, інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальних послуг, зобов'язані приймати вузли обліку, встановлені відповідно до вимог цього Закону, на абонентський облік протягом 14 календарних днів, про що складається відповідний акт.

Згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» власники (співвласники) приміщень у будівлі, в якій окремі приміщення є самостійними об'єктами нерухомого майна, у разі приєднання такого будинку (будівлі) до зовнішніх інженерних мереж або обладнання такого будинку (будівлі) системою автономного теплопостачання, автономного гарячого водопостачання, автономного водопостачання зобов'язані забезпечити оснащення належних їм приміщень вузлами розподільного обліку відповідно теплової енергії, гарячої води, питної води, крім випадків, передбачених частинами п'ятою - сьомою цієї статті.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами - розподілювачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється

у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, та не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла розподільного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

Порядок оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільниками теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 09.08.2018 № 205, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.08.2018 за № 981/32433 (надалі – Порядок № 205).

Згідно з пунктом 4 Порядку № 205 оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільниками теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до їх встановлення, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

Отже, КП «ДВОРІЧНА» самостійно встановило порядок надання платної послуги споживачам, при тому, що це не передбачено чинним законодавством. Лише за умови оплати споживачем за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води КП «ДВОРІЧНА», засоби обліку холодної води приймаються виконавцем послуги на абонентський облік.

Для споживачів послуги з централізованого водопостачання, що надаються КП «ДВОРІЧНА», відсутня альтернатива отримання послуги з прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води від інших суб'єктів господарювання, незалежно від місця їх розташування. За умов існування конкуренції на ринку споживач мав би можливість обрати виконавця цієї послуги, який би запропонував більш привабливіші умови отримання послуги.

Враховуючи зазначене, стягнення КП «ДВОРІЧНА» коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води є безпідставним та таким, що може ущемлювати інтереси споживачів. Таким чином, споживач для отримання послуг з централізованого водопостачання зазнає додаткових витрат у розмірі 103,22 грн.

При цьому, відмова споживача від отримання технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води нестиме негативні для споживача наслідки у вигляді невзяття засобу обліку холодної води на абонентський облік та неможливості обліковувати кількість спожитих послуг з централізованого водопостачання.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії КП «ДВОРІЧНА» по стягненню коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку

холодної води, не передбаченого чинним законодавством, стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання.

В той час, коли КП «ДВОРІЧНА» є єдиним надавачем послуг з централізованого водопостачання, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії КП «ДВОРІЧНА», які полягають у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченому чинним законодавством, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого водопостачання.

В ході розгляду Справи КП «ДВОРІЧНА» листом від 17.07.2020 № 92 (вх. від 20.07.2020 № 3829) повідомило про скасування калькуляції та послуги на видачу технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води. Кошти, отримані підприємством від 7 осіб на загальну суму 326, 69 грн., повернуто споживачам шляхом зарахування цих сум в рахунок оплати за комунальні послуги водопостачання.

В підтвердження цього факту КП «ДВОРІЧНА» надало копії наказу від 01.06.2020 № 53 та бухгалтерську довідку «про здійснені проводки» (мова оригіналу).

Враховуючи наведене, порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «ДВОРІЧНА» припинено.

Враховуючи зазначене та керуючись пунктом 10 частини п'ятої статті 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", частиною першою статті 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", підпунктом 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету

України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «ДВОРІЧНА» такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Вжити заходи на усунення причин та умов виникнення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке полягає у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченому чинним законодавством, та містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого водопостачання.

2. Про виконання рекомендацій повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (61022, м. Харків, майдан Свободи, 5, Держпром, 6 під'їзд, 1 поверх, кім. 35) в 10 - денний строк з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають **обов'язковому** розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, **провадження у справі** про порушення законодавства про захист економічної конкуренції **закривається**.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК